

inquit, est muneris, cum et recte cogitamus, et pedes nostros a falsitate et injustitia continemus. Quoties enim bona agimus, Deus in nobis atque nobiscum, ut operemur, operatur; et can. X: *Adjutorium Dei etiam renatis ac sanctis semper est implorandum, ut ad finem bonum pervenire, vel in bono possint opere perdurare* (1).

Demum S. Coelestinus Pontifex definit: *Neminem, etiam baptismatis gratia renovatum, idoneum esse ad superandas diaboli insidias et ad vincendas carnis concupiscentias, nisi per quotidianum adjutorium Dei perseverantiam bonae conversationis acceperit* (2).

DIFFICULTATES.

Obj. 1° Nisi in homine justo constitutum esset perseverare, frustra ipse laboraret ad perseverandum. 2° Si enim perseverantia donum Dei est, supervacanea plane erit quævis hominis sollicitudo; nam, si Deus illud largitur, justus profecto perseverat; quod si illud Deus non largiatur, quavis adhibita diligentia labitur ac ruinam sibi parat. 3° Hinc inutilis sit omnis adhortatio aut correptio ne homo vel in præsumptionem vel in desperationem incidat. 4° maxime quod ejusmodi donum justus mereri non possit. 5° Præterea et illud intelligi nequit, quomodo justas, qui ad gloriam jus habet, non habeat pariter ad perseverantiam, eamque non teneat in sua potestate; 6° præsertim cum Apostolus, Rom. V, aperte doceat, multo magis Christum profuisse, quam nocuerit Adam, qui tamen, Augustino ipso teste, ha-

(1) *Act. Conc.* apud Hard. loc. cit.

(2) *Epist. ad Galliar. episcopos*, cap. 6; extat vero hæc epistola in *Appendicis primæ* parte II, ad calcem opp. S. Augustini contra Pelagianos, tom. X, edit. Maurin. Ex citatis verbis S. Coelestini liquet, gratiam, quæ post adeptam justificationem requiritur ad perseverandum, esse gratiam actualem, illam nempe ipsam, quæ necessaria est tum ad superandas tentationes, tum ad vincendas carnis concupiscentias, nihilque per se addere peculiare ad activam perseverantiam. Ex quibus intelligimus primo, non alio sensu tum ab antiquis Patribus, qui pugnarunt adversus Semipelagianos, tum a Concilio Tridentino, quod receptum apud veteres loquendi usum usurpavit, gratiam ad perseverandum necessariam vocari *speciale Dei auxilium*, quam ut significaretur auxilium distinctum a gratia justificante, seu, ut dicunt, habituali. Gratia enim sanctificans constituit quidem hominem justificatum, Deo acceptum et carum, ac reparat statum supernaturalem amissum per peccatum Adæ, sed non ordinatur ad reparandas vires amissas per idem peccatum; ad has enim reparandas requiritur auxilium actuale, et quidem jure; alioquin non potest homo consistere in adepta justificatione ob insitam sibi infirmitatem. Intelligimus secundo, supervacaneam prorsus esse questionem, quæ passim a Theologis instituitur, num præter gratiam sanctificantem ad bene operandum necessaria præterea sit gratia actualis; nam, ut ex dictis patet, questio hæc non ad scholasticas questiones pertinet, sed est fidei dogma ab Ecclesia definitum. Et hæc ratio est, quare nos questionem hanc prætermisimus. Ex eo quod hæc de perseverantia controversia non satis fuit explanata, molestissima orta est in scientia theologica perturbatio. Cfr. Vasq. in 1, 2, S. Thcm. tom. II, disp. 197, cap. 2, et disp. 217, cap. 5, n. 42.

buit in sua potestate posse perseverare absque speciali aliquo subsidio. 7° Quaquaversum igitur spectetur doctrina ista de gratuita perseverantia, patet, ipsam consistere non posse cum spe christiana; ex illa profluere omnia consecraria, quæ urgentur adversus prædestinationem absolutam illamque fatalismum inducere; quibus permoti Adrumetini monachi eam merito respuerunt. Ergo.

Resp. ad 1, *Dist.* Si suis solum viribus nitetur, *conc.*; si cum Dei gratia, quæ nemini denegatur, *neg.* In hypothesi Semipelagianorum, qui ab humana tantum industria repetebant perseverantiam in fide, procul dubio perperam laboraret homo justus ad eam sibi comparandam; ast in doctrina catholica nullam amplius vim habet proposita difficultas. Ex hac enim doctrina non nisi gratia instructus potest eam perseverantiam obtinere per attentam ac fidelem cooperationem gratiæ actuali, quæ pro tempore ac loco, ut inferius ostendemus, nemini deest, præsertim justo.

Ad 2, *Dist.* Prout perseverantia, passiva est, juxta dicta, *conc.*; prout est activa, *neg.* Nam perseverantia, quatenus est activa, non differt a quavis gratia actuali; cui si justus assentiatur, illam comitatur, ac subsequitur perseverantia passiva, quod si huic gratiæ justus resistat ac labatur, sibi soli imputare debet ruinam, quæ inde proveniet; nunquam enim nisi culpabiliter perseverantia amittitur.

Ad 3, *Neg.* ut ex modo dictis constat. Homo enim sub gratia, ut inferius ostendemus, semper liber est. Quapropter cum ejus sit gratiæ resistere aut obtemperare, merito fiunt correptiones et adhortationes, *ne in vacuum gratiam Dei recipiat*, ut loquitur Apostolus, II Cor. VI, 4; et ut semper vigilet, ne alius accipiat coronam suam. Ideoque nullum est periculum aut in præsumptionem aut in desperationem prorundi; sed cum timore ac tremore salutem suam quisque operari debet.

Ad 4, *Dist.* Merito proprie dicto seu, ut vocant, *de condigno, conc.*; merito improprie dicto, seu *de congruo, neg.* Eadem nempe ratione ac nemo potest mereri gratiam ulteriorem actualem efficacem merito proprie dicto, potest tamen per fidelitatem præstitam præcedentibus gratiis et per orationem eam impetrare; donum perseverantiæ suppliciter emereri potest, ut loquitur S. Augustinus (1).

Ad 5, *Dist.* Si jus istud haberet etiam in futurum, *conc.*; si habeat tantum actu atque de presenti, *neg.* Utique, quamdiu homo in stata gratiæ perseverat, jus habet ad gloriam; ast jus non habet ad gratias posteriores efficaces, ex quibus pendet perseverantia, et propterea gloria. Etenim *qui perseveraverit usque in finem*, ait Christus, *hic salvus erit*, Matth. X, 22. Nemo insuper sibi polliceri potest fidelem cooperationem ad ejusmodi gratias.

Ad 6, *Dist.* Obtinendo scilicet nobis uberores gratias iis, quibus instructus fuit Adam, *conc.*; aliter,

(1) *Lib. De don. persever.* cap. 6, n. 40.

neg. Non ex uno capite, sed ex pluribus Christus magis nobis profuit, quam Adam nocuerit; nempe, 1° quia positive indignis gratias promeruit, quibus non ab uno tantum, sed ab innumeris prope peccatis liberaremur; 2° quia gratias longe uberores nobis promeruit, quibus fit, ut non solum possimus perseverare, quod Adæ præstitum fuit, sed actu plures reipsa perseverent in accepta justitia; 3° quia præter gratiam illustrationis, quæ sola ex plurium sententia ob naturæ integritatem indigebat Adam, obtinuit nobis gratiam inspirationis ac roboris, quæ ea fulciretur infirmitas voluntatis humanæ, quam incurrimus ob originariam culpam, prout late prosequitur S. Augustinus (1). Si una cum gratia sanctificante consequerentur homines ipsam actualem perseverantiam, jam nullus justus a semel accepta justitia excideret, cum tamen luctuosum experimentum ostendat contrarium.

Ad 7, *Neg.* omnes enumeratas sequelas, quæ solum oriuntur ex præpostera doni perseverantiæ notatione, ut ex dictis facile colligi potest. Si enim perseverantia activa, de qua unice est controversia, non aliud denotat, quam ulteriorem gratiæ actualis collationem, jam intelligitur, eas solas urgeri posse sequelas adversus perseverantiæ sic expositæ doctrinam, quæ adversus œconomiam gratiæ actualis ejusque necessitatem possent opponi. Hæc certe nihil commune habent aut cum prædestinatione absoluta aut cum fatalismo, neque opponuntur spei christiæ, maxime quod Deus neminem gratia sua deserit, si non deseratur, ut pie semper justeque vivatur, ut loquitur S. Augustinus (2), cujus verba usurpavit Tridentinum (3).

CAPUT III.

DE GRATUITATE GRATIÆ.

A catholicæ veritatis via circa gratuitatem gratiæ digressi sunt Pelagiani ac Semipelagiani, at diversa ratione pro diversis, quibus movebantur, causis. Quandoquidem vero ex accurata expositione utriusque illorum systematis pendet germana orthodoxæ doctrinæ notio, quæ eorumdem erroribus opponitur, juverit sedulo expendere, quid circa hunc articulum illi senserint, et quæ vera ac genuina fuerit ipsorum mens.

Pelagiani ex potissimo suæ doctrinæ capite, quod, spectata hominis naturali conditione, ei non sit absolute necessarium gratiæ auxilium ad bene ac salutariter operandum, sed solum ad operandum *facilius*, et quidem per solam gratiam illustrationis, intulerunt, posse hominem suis viribus divinam opem promereri. Quo posito, docuerunt, Deum pro meritis gratias suas homini elargiri. Dumque ita videbantur gratiam adstruere, eam funditus diruebant (4). Di-

(1) *Lib. De corrept. et grat.* cap. 12.

(2) *Lib. De natura et grat.* cap. 26, n. 29.

(3) *Sess. vi*, cap. 11.

(4) Cfr. *Tricass. De indifferenti lapsi hominis arbitrio*, part. I, sect. V, § 1, ubi ostendit, Pelagianos statuisse merita gratiam præcedentia, et gratiam Dei

versas tamen immutationes hæc ipsorum doctrina subiit; Julianus enim eo devenit, ut, compulsus S. Augustini argumentis, admitteret, Deum expectare nostros tantum conatus, voluntatem nostram, desiderium salutis ac ceterorum operum, ut tribueret gratiam suam; prout postea Semipelagiani, ut mox videbimus, professi sunt quoad initium salutis, quamvis cum aliquo temperamento (1). Ceterum hic Pelagianorum error prodiit ex ipsorum systemate, juxta quod docebant, primum hominem neque ornatum fuisse peculiari dono integritatis, nec elevatum ad statum supernaturalem, ac proinde viribus per se ac natura sua instructum esse ad sibi comparandam salutem idoneis.

Semipelagiani attenuatas quidem vires liberi arbitrii per peccatum admitterent; attamen nihil etiam huic tribuerunt circa fidei initium et perseverantiam, ut vidimus; atque in hoc eorum plerique fere conveniebant cum Pelagianis, etsi in ceteris ab iis dissentirent, præsertim circa necessitatem gratiæ ad augmentum fidei et ad opera fidem subsequentiæ.

Dixi eorum plerique fere conveniebant cum Pelagianis, siquidem nec omnes Semipelagiani eosdem errores admiserunt, nec eadem ratione progressi sunt. Quod ut planius fiat, notandum est: 1° Ex

illis subsequentem fecisse, non vero prævenientem, opera seu merita nostra. Sic enim apud S. Augustinum, *lib. De gest. Pelag.* cap. 14, ait Coelestinus pelagianus: *Dei gratia secundum merita nostra datur; quia, si peccatoribus Deus illam det, videtur esse iniquus.* Ex quibus verbis Coelestinus sic infert, ut ait S. Augustinus: *Propterea et ipsa gratia in mea voluntate posita est, sive dignus fierem, sive indignus.* Quare Deus in istorum hypothesi voluntatem jam naturaliter bonam, et inchoantem negotium salutis, gratia sua superveniente tantum adjuvat, sive ad perficiendum illud initium salutis, sive ad perficienda opera cetera salutaria singula, quæ semper incipiunt ab homine, independentem a Dei gratia.

(1) In hoc enim differt error Juliani pelagiani a Semipelagianorum errore, quod ille tribuerit constanter primas partes libero hominis arbitrio in operibus omnibus salutaribus, sive ante sive post adeptam fidem, ita ut Deus gratia sua succurreret homini jam volenti, incipienti, inchoanti; Semipelagiani vero docuerint, hominem prævenire tantummodo Dei gratiam ad initium fidei ac salutis, minime autem quoad opera fidei initium subsequentiæ ac salutaria, circa quæ conveniebant cum Catholicis, docentes hæc præveniri a Dei gratia. Cfr. *Tricass. op. cit.* § 19. Ex permixtione errorum Pelagianorum cum erroribus Semipelagianorum factum est, ut Jansenistæ inferrent, Semipelagianos etiam quoad opera, quæ fidem subsequuntur, idem sensisse cum Pelagianis (cum tamen constet, ipsos admisisse necessitatem gratiæ prævenientis ad opera bona), ideoque concludunt, in hoc tantum fuisse hæreticos, quod nolent admittere cum Pelagianis gratiam, quæ necessitatem voluntati inferat. In quo tamen decepti sunt, cum, teste S. Augustino, Semipelagiani longe distarent ab erroribus Pelagianorum quoad opera fidei initium subsequentiæ. Eius verba ex *lib. De prædest. SS.* cap. 2: *Pervenerunt (Massilienses) etiam, ut præveniri voluntates hominum Dei gratia fateantur, atque ad nullum opus bonum vel incipiendum vel perficiendum sibi quemque sufficere posse consentiant.* Ergo quoad ista opera non reprehenduntur Semipelagiani a S. Augustino, imo catholice sentire declarantur.

nonnullorum sententia fidei initium ita ex nobis procedere, ut tamen non putarent necessarium esse, ut istud *semper* præcederet divinam gratiam, sed quandoque etiam ipsam divinam gratiam tali initio priorem esse, ut patet ex Cassiano, qui docet quidem, Zachæum prius pulsasse et postulasse, quam ei gratia daretur ut pulsaret, et ita per suam sedulitatem Christum prævenisse; at docet simul Matthæum et Paulum aliosque Apostolos præventos fuisse a gratia Dei; et præterea scribit: *Et ita semper gratia Dei nostro in bonam partem cooperatur arbitrio, atque illud in omnibus adjuvat, protegit ac defendit, ut nonnunquam etiam ab eo quosdam conatus bonæ voluntatis vel exigit vel expectet* (1). Ergo non *semper*, sed *nonnunquam* gratia ex istorum sententia exigit et expectat quosdam bonæ voluntatis conatus (2).

2° Alii fatebantur, bona opera esse ex gratia; verum animadvertendum est, ipsos inter bona opera neque fidei initium, neque orationem, neque voluntatem, qua quis sanari desiderat, adnumerasse. Hinc ejusmodi *initio ex nobis*, orationi, etc. adiciebant gratiam, seu docebant, tribui a Deo gratiam, quam etiam necessariam admittebant ad initia operum fidei subsequentium, et non solum ad ea perficienda, verum etiam ad ea inchoanda, dummodo tamen voluntas nostra aut oratio præcessisset. Hi comparabant gratiam publico fonti, ex quo, qui vellet, posset aquam haurire; vel soli, qui omnes illuminat, dummodo ipsi oculos aperiant; vel medico liberalissimo qui omnes prius volentes curare paratus est (3).

3° Sedulo animadvertendum est, hos Semipelagianos nunquam dixisse, istud initium, quod ex nobis est, et cui gratiam subnectebant, esse meritorium *de condigno*, ita ut illi merito proprie dicto gratia a Deo redderetur tanquam debita, quia sic destruxissent gratiæ notionem. Sed neque in eo errabant, quod dicerent, gratiam Dei certissime nobis incipientibus esse promissam. In hoc enim nullus est error, quod enim ex gratuita promissione datur, gratuitum semper censendum est, cum promittatur et detur ex mera liberalitate. Error igitur illorum in eo consistebat, quod dicerent, aliquid dari ratione meriti præcedentis, etsi exiguum illud sit, quia semper retribueretur (4).

(1) Collat. xiii, cap. 15; tum ibid. cap. 15.

(2) Cfr. Vasquez in 1 part. S. Thom. disp. lxxxix, cap. 5, n. 28.

(3) Cfr. Vasq. ibid. n. 29, 30. Sane S. Hilarius, scribens ad S. Augustinum speciatim de his Semipelagianis, qui scilicet minus errabant, ita exponit istorum sententiam: *Ceterum ad nullum opus, vel incipiendum, nedum perficiendum, quemquam sibi sufficere posse consentiunt; neque enim alicui operi curationis eorum annumerandum putant, exterrita et supplicii voluntate unumquemque ægrotum velle sanari. Quod enim dicitur: crede et salvus eris, unum horum exigi asserunt, aliud offerri; ut propter id quod exigitur, si redditum fuerit, id quod offertur deinceps tribuatur. Unde consequens putant, exhibendam ab eo fidem, cuius naturæ id voluntate Conditoris concessum est; et nullam ita depravatam vel extinctam putant ut non debeat vel possit se velle sanari.* (Inter opp. S. Aug. ante lib. De prædest. SS.)

(4) Cfr. Vasq. ibid. n. 52. Hinc Cassianus, De In-

4° Cum Semipelagiani nullum meritum proprie dictum agnoverint in illo initio bonæ voluntatis, in illis conatibus, desideriis, etc. sed solum improprie dictum atque, ut nos vocamus, *de congruo*, censebant, per istud non tolli notionem gratiæ gratuitæ. Hinc est quod non dubitaverint appellare *gratis vocatos*, quos Deus gratia sua vocat, etiamsi illi sua industria initium præbuerint. Sic enim loquitur Cassianus: *Eam (gratiam) sub colore cujusdam desiderii ac laboris impartit (Deus), et nihilominus gratia Dei semper gratuita perseverat; dum exiguis quibusdam parvisque conatibus tantam immortalitatis gloriam, tanta perennis beatitudinis dona inestimabili tribuit largitate* (1). Ubi patet, gratiam vocari ab ipsis *gratuitam*, etsi intuitu atque occasione nostri laboris concedatur, eo quod labor minimus sit et non condignus.

Ex his intelligitur, errorem fuisse communem Pelagianis ac Semipelagianis, gratiam juxta merita dari, quæ ex libero hominis arbitrio oriuntur. Magnum tamen in hujus erroris professione patet inter utroque discrimen intercessisse: quod scilicet Pelagiani contenderent, opera liberi arbitrii meritum constituere proprie dictum, seu *de condigno*; Semipelagiani autem tantum de congruo merita illa esse autmarent. Quod illi merita exigerent ad habendam gratiam qua *facilius ac melius* operarentur homines ea instructi; isti admitterent gratiam ex meritis de congruo profluentem tanquam *necessariam* ad bene operandum. Quod juxta illos semper gratia secundum merita retribueretur; juxta istos non semper, sed, in hypothesi quod adessent, Deus his moveretur ad gratiam conferendam. Quod demum illi in quibusvis operibus sive ante sive post adeptam fidem censuerint præcedere bonam hominis voluntatem, cui subsequeretur gratia; isti bonam voluntatem existimaverint solum præcedere initium fidei ac salutis. Ex his autem meritis gratiam præcedentibus tam Pelagiani quam Semipelagiani eruebant, electionem et prædestinationem ad gratiam et ad gloriam non ex solo Dei beneplacito pendere, sed ex his ipsis meritis naturalibus aut existentibus, aut saltem prævisis; ac hominem propria industria ac labore se discernere a *perditionis massa*, juxta Pelagianos, aut saltem *posse* se discernere, juxta Semipelagianos. Ad hos errores convellendos totus incubuit S. Augustinus, adstruendo adversus utrosque gratuitam prædestinationem ad gratiam, ac propterea ad gloriam; cum juxta catholicam doctrinam nulla opera naturalia possint habere rationem meriti, quo Deus qua-

stit. cænobior. lib. xii, cap. 14, scribit: *Diximus enim, secundum Salvatoris sententiam dari quidem petentibus, et aperiri pulsantibus, et quærentibus inveniri; sed petitionem, et inquisitionem, et pulsationem nostram non esse condignam, nisi misericordia Dei id quod petimus dederit, vel aperuerit quod pulsamus, vel illud quod quærimus fecerit inveniri. Præsto est namque, occasione sibi tantummodo a nobis bonæ voluntatis oblata, ad hæc omnia conferenda.* Cfr. in hunc loc. nota Alardi Gazæi, edit. cit.

(1) Collat. xiii, cap. 15.

cumque ratione permoveatur ad gratiam suam conferendam (1).

Licet porro hæc catholica doctrina affinis omnino sit ei, quam capite præcedenti declaravimus de necessitate gratiæ ad quodvis opus supernaturale incipiendum ac perficiendum, cum eadem tamen permisceri non debet. Fieri enim absolute seu in alia providentia posset, ut necessaria esset gratia ad opus salutare incipiendum ac perficiendum, nec tamen gratuita sit hæc ipsa gratia, qua opus supernaturale incipitur ac perficitur.

PROPOSITIO. — *Gratia est omnino gratuita, seu nulla opera ordinis naturalis possunt mereri gratiam sive de condigno sive de congruo.*

Spectat ad fidem quæ declarata est in Synodo Diospoliana, in qua Pelagius compulsus est confiteri, *Gratiam Dei... non dari secundum merita nostra* (2); et iterum in Synodo Arausiana II, cap. VI, his verbis: *Si quis sine gratia Dei credentibus, volentibus, desiderantibus, conatibus, laborantibus, petentibus, quærentibus, pulsantibus nobis misericordiam dicit conferri divinitus, non autem ut credamus, etc... et aut humilitati aut obedientiæ humanæ subjungit gratiæ adjutorium... resistit Apostolo dicenti: Quid habes, quod non accepisti? et: Gratia Dei sum id quod sum* (3); et apertius etiam cap. XVIII: *Nullis meritis gratiam prævenientibus, debetur merces bonis operibus, si fiant; sed gratia, quæ non debetur, præcedit, ut fiant* (4).

Diximus autem: 1° *opera ordinis naturalis*, hoc enim solum definitum est; opera siquidem ordinis supernaturalis, sive a justo sive a peccatore eliciantur, possunt de congruo gratiam actualem mereri, vel ad obtinendam conversionem, vel ad perseverandum in bono. 2° Diximus *opera ordinis naturalis*, seu moralis honestatis, *neque de condigno neque de congruo* posse gratiam mereri, ad excludendam quamlibet positivam dispositionem, quæ se teneat ex parte nostra, et vim habeat movendi Deum ad primam gratiam nobis conferendam; et ut præcludatur omnis aditus ad quemvis conatum, desiderium, etc., ita ut præveniatur Dei electio.

Porro sensu thesisi constituto, ita ejusdem veritatem adstruimus. Si aliquod desiderium, aliquis conatus, aliqua actio naturalis ordinis vim meriti sive proprie sive improprie dicti apud Deum præ se ferret, ita ut eum determinaret, aut positive moveret ad gratiam suam illorum intuitu conferendam homi-

(1) Ex his lux dimanat ad dignoscendam controversiam de prædestinatione, quæ viguit inter Pelagianos ac Semipelagianos et S. Augustinum; nempe certum inde fit, actum esse de prædestinatione *ad æquata*, ut vocant, ad gratiam scilicet et ad gloriam. Prædestinationem namque ad gratiam juxta doctrinam catholicam adstruxit S. Augustinus plane gratuitam, dum Pelagiani et Semipelagiani ex principio hæretico contendebant, homines posse propriis meritis naturalibus eam sibi comparare, ac se a non prædestinatis discernere.

(2) Cap. 7.

(3) Cap. 6.

(4) Apud Harduin. Acta Concil. loc. cit.

nibus, jam homines hoc ipso sibi primas vindicarent in negotio salutis, Deus eis gratiam concedendo retribueret, homines propriis viribus se discernere, atque ab ipsis penderet propria electio ad fidei vocationem et ad gloriam, ac destrueretur ipsa gratiæ idea. Atqui hæc hypothesis aperte adversatur Scripturis ac sensui traditionali, imo prorsus destruit gratiæ ideam.

Sane Scripturæ docent, Deum priorem esse ad nos diligendum, ut I Joan. IV, 19: *Nos ergo diligamus Deum, quoniam Deus prior dilexit nos*; et, Rom. XI, 55, Paulus absolute interrogat: *Quis prior dedit illi, et retribuetur ei.* Quin potius, Is. LXV, 1, dicitur: *Inventus sum a non quærentibus me; palam apparui iis, qui me non interrogabant*; tum, I Cor. IV, 7: *Quis te discernit? scribit Apostolus, quid autem habes, quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis?* et Rom. IX, 16, concludit: *Igitur non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei.* Dixi concludit, siquidem gratuita vocatio ad gratiam est totius partis dogmaticæ epistolæ ad Romanos argumentum.

Nec alius unquam fuit Ecclesiæ sensus, ut patet ex ejus agendi ratione adversus novitates Pelagianorum ac Semipelagianorum; vix enim Ecclesiæ eas persensit, dum statim exhorruit atque damnavit in tot Conciliis, quæ per id tempus celebrata fuerunt, et quorum canones paulo ante recensuimus. Quare S. Augustinus sic perstringebat gratiæ adversarios: *Quare gratia? Quia gratis datur. Quare gratis datur? Quia merita tua non præcesserunt; sed beneficia Dei te prævenierunt. Illi ergo gloria, qui nos liberat* (1). Et alibi: *Si propterea gratia est, quia gratis est, nihil tuum præcessit, ut acciperes. Nam, si aliqua bona opera tua præcesserunt, pretium accepisti, non gratis; pretium autem, quod nobis debetur, supplicium est. Quod ergo liberamur, non nostris meritis, sed illius gratia est* (2). Et alibi passim, præsertim in lib. De prædestinat. Sanctorum et De dono perseverantiæ, in quibus ex professo hanc doctrinam de gratuita electione ac prædestinatione ad gratiam tuetur (3).

Ex allatis autem S. Augustini verbis et illud constat, quod diximus, scilicet in adversariorum sententia destrui ipsam gratiæ ideam, quæ omnem respuit meriti cujuscumque præcedentis rationem, nec cum eo componi potest; si enim est gratia, non est ex merito; alioquin non gratia, sed merces esset, ut ipse Apostolus, Rom. IV, adstruit. Addi præterea debet, principium meriti non posse cadere sub meritum, sed necessario ad illud prærequiri. Principium enim meriti est ipsa gratia actualis ad opus salutare efficiendum; ergo notio meriti jam gratiam prærequirit, ut patet ex iis, quæ de necessitate gratiæ ad actus salutare ostendimus. Denique absurdum est

(1) Enarr. II, in Ps. xxx, n. 6.

(2) Enarr. II, in Ps. lxx, n. 1.

(3) Cfr. Tricassinus, De prædestinat. ad gloriam part. I, sect. I et seqq.; et Vasquez loc. cit. disput. lxxxix, cap. 6 et seqq.

asserere, opere ordinis naturalis quemiam posse id, quod est ordinis supernaturalis, cujusmodi est gratia (1).

Sive igitur Scripturas, sive sensum Ecclesie traditionalem, sive denique ipsum gratie conceptum spectemus, patet, sub nullo respectu opera naturalis ordinis posse mereri gratiam; sed eam esse omnino gratuitam, prout propositum nobis erat ostendere.

DIFFICULTATES.

Obj. prima. 1° Gratia distributio non ex beneplacito, sed juxta sapientie leges fieri debet, quae postulant, ut magis dispositis ea conferatur; alioquin arbitraria prorsus esset ac sine consilio, quod de Deo nemo suspicari potest. 2° Sane Angelis, docente S. Thoma (2), major minorve gratia collata est pro majori minorve praestantia uniuscujusque naturae. 3° Dato propterea quod electio a Deo pendeat, attamen inficiatur nemo, electionem supponere majorem dignitatem in eo, qui eligitur. 4° Nec tamen inde fit, ut gratiae idea destruat; quamvis enim gratia ob merita solo arbitrio parta conferretur, cum haec merita homo sibi comparare nequeat nisi ex dono gratuito sibi in creatione concessio, patet, gratiam semper gratuito dari; cum merita illa semper proveniant ex dono, quod ex mera liberalitate concessum est; prout non desinit gratia esse, quae conceditur aut peccatori aut justo, etsi hi operibus suis seu cooperatione ad anteriores gratias saltem de congruo sibi eam meruerint, juxta illud Augustini dictum: *Nec ipsa remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fides hanc impetrat; neque enim nullum est fidei meritum* (3). 5° Nec praeterea obest, quod obtruditur de principio meriti, quod non cadit sub meritum; fieri enim potest, ut Deus ex praevisione boni usus ipsius gratiae eam dare decernat tanquam praemium ejusmodi meriti praevisi. Ergo.

Resp. ad 1, *Dist.* Si gratiae distributio ex debito aliquo fieret, *conc.*; si ex nullo debito, *neg.* Negamus praeterea, si ex divino beneplacito fiat gratiae largitio, illam propterea non juxta sapientiae leges fieri aut sine consilio; etsi enim nobis perspecta non sint inscrutabilia Dei judicia, quibus uni gratias suas praeter altero concedat, et ita etiam concedat, ut in altero effectum sortiantur, in altero non item, prout inferius videbimus, non inde tamen concludi debet, improvide Deum ita se gerere aut sine consilio, etiam si illud nos lateat. Difficultas praeterea supponit id, quod in quaestione est positum, dum in ea *magis dispositis* gratia conferenda esse dicitur. Nam, si opera moralis honestatis nullum prorsus meritum includunt nullamque positivam dispositionem, hoc ipso patet, dari non posse ante omnem gratiam, comparativam dispositionem sensu exposito.

Ad 2, *Dist.* Sed immediate a Deo ordinante ipsam Angelorum naturam ad gratiam, *conc.*; per naturae

(1) Cfr. S. Th. 1, 2, q. 109, a. 5.

(2) P. 1, q. 62, a. 6.

(3) Ep. cxciv, n. 9.

merita, quae nulla esse poterant, *neg.* Talis porro est mens angelici Doctoris.

Ad 3, *Dist.* Electio supponit majorem dignitatem in electo, quando illa est remuneratoria, seu ad mercedem, *conc.*; si sit gratuita, ut in casu nostro, *neg.*

Ad 4, *Neg.* Ad prob. vero, *Dist.* Si opera, quae ex vi naturae, quam quilibet in creatione sit sortitus, eliciuntur, rationem meriti habere possent, *conc.*; si habere nequeant, *neg.* Hic igitur rursus assumitur ab adversariis, quod falsum omnino est, opera scilicet naturalia posse meriti rationem praeseferre; alioquin enim homo viribus naturae mereri posset gratiam, per gratiam justificationem, per justificationem demum vitam aeternam, ac propterea primus totius progressionis motus esset ab operibus naturalibus, quod admitti nequit, juxta dicta in probationibus. Hoc etiam vel ex eo capite pugnat, quod opera pure naturalia possent mereri id, quod spectat ad ordinem supernaturalem, cujusmodi gratia est. Atque hinc etiam patet disparitas in adducta comparatione justitiae, aut etiam peccatoris, qui ideo possunt de congruo mereri gratias posteriores, quia primam gratiam, quae ejusdem ordinis est, gratuito consecuti sunt, ideoque progressio incipit ex gratia supernaturali omnino gratuita.

Ad 5, *Neg.* Ad prob. *Dist.* Si ageretur de possibilitate absoluta, seu in alia providentia, *trans.*; si agatur de praesenti rerum ordine, de quo nobis constat ex divina revelatione, *neg.* Scribit enim Apostolus, Deum nos elegisse, *ut essemus sancti et immaculati in conspectu ejus* (Ephes. 1, 4), non autem quia praevitit, nos tales futuros.

Obj. secunda. Catholica doctrina de dispensatione gratiae ex solo divino beneplacito, nulla habita ratione praecedentium operum, nos deducit in absurda virtuti perniciosa. Etenim 1° homini idem esset sive in omnivitiis cœno volutaretur, sive integrum se ab omni inquinamento servaret; cum tamen experimento compertum sit, homines corruptissimos longe remotiores esse a fide illis, qui honestam ac morigeratam vitam vivunt. 2° Nullum discrimen intercederet inter eos, qui ex destinata malitia delinquant, et eos, qui ex ignorantia aut infirmitate peccant; cum tamen Apostolus de se profiteatur: *Misericordiam Dei consecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate* (1. Timoth. 1, 13). 3° Atque hinc est quod S. Thomas passim doceat, eum, qui in sylvis sit enutritus et omnia legis naturalis praecepta servet, a Deo minime derelinquendum, sed aut per Evangelicum operarium, aut per Angelum etiam, aut per internam revelationem edocendum esse necessaria ad credendum (1). 4° Demum receptum est cele-

(1) Q. xiv, de Verit. art. xi, ad 1. En ejus verba: *Hoc ad divinam providentiam pertinet, ut cuilibet provideat de necessariis ad salutem, dummodo ex parte ejus non impediatur. Si enim aliquis, taliter (in sylvis) nutritus, ductum naturalis rationis sequeretur in appetitu boni et fuga mali, certissime est tenendum, quod ei Deus vel per internam inspirationem revelaret ea, quae sunt ad credendum necessaria, vel aliquem fidei praedi-*

bre axioma in scholis catholicis per trecentum continenter annos: *Facienti quod in se est, Deus non denegat gratiam*. Quod quidem effatum eum potissimum infideles negatives respiciat, de eo necessario exponi debet, qui facit quod in se est ex naturae viribus, seu etiam, si libet, ex viribus naturae per gratiam medicinalem ad difficiliora et ardua praestanda adjutus; quae quidem gratia etsi per Christum detur, non elevat tamen actiones ad ordinem supernaturalem; nulla enim ante fidei vocationem datur gratia supernaturalis stricte sumpta; alioquin nullum unquam opus mere naturale saltem difficilius daretur, atque actiones infidelium supernaturales essent, quod nemo dicit. 5° Hoc reipsa sensu veteres fere omnes intellexerunt istud axioma, imo et ex recentioribus ii pariter idem axioma accipiunt, qui divinam providentiam defendunt contra incredulorum criminationes, asserentium eandem providentiam erga infideles justitiae leges non servare. Aut igitur semipelagianismi inculpandi sunt omnes antiqui illi scholastici ac recentiores theologi, aut fatendum est ab omni erroris suspitione immunem esse ejusmodi interpretationem; ideoque posse hominem actibus moralis honestatis sibi Deum conciliare, ut gratiam naturalia opera praestanti largiatur. Ergo.

Resp. *Neg. antec.* Ad 1 prob. *Neg.* Quia, etsi Deus gravi peccatorum sarcina onusto possit gratiam conferre, et quandoque etiam conferat ad divitias bonitatis suae patefaciendas, juxta consuetum tamen suae providentiae ordinem iis ut plurimum confert, qui minora obstacula eidem gratiae opponunt. Atque hinc ratio habetur, quare illi, qui ad honestatis normam mores suos componunt, minus alienos se exhibeant ab amplectenda evangelica doctrina. Qui vero cupiditatibus obsequuntur, maxime eandem doctrinam aversantur, cum eis annunciat, aut eam amittunt, si jam receperunt, aut saltem ita languescit ejus vis in sceleratis quibusque hominibus, ut nulla pene in eis esse videatur; quod superiori saeculo ac aetate nostra in non paucis factum esse lugemus.

Ad 2, *Neg.* pariter, ut ex modo dictis constat; qui enim ex infirmitate atque ex ignorantia delinquant, minora impedimenta divinae gratiae opponunt, quam ii, qui ex malitia in peccata prouunt; quo sensu aiebat Apostolus se misericordiam a Deo consecutum esse, minime vero se ob ignorantiam dignum exhibuisse ea misericordia, quam ei Deus ex sola liberalitate sua tribuit, quamque potuisset denegare.

Ad 3, *Dist.* Quatenus hic positivam praeseferat dispositionem, qua Deus moveatur ad ei per fidem succurrendum, *neg.*; quatenus removet impedimentum per fidelitatem ad anteriores gratias, quas jam Deus ei contulerat, *conc.* Talem mentem esse S. Doctoris non dubito, ut ex universa ejus theoria compertum fit. Ipse enim pro certo habet, Deum omnibus semper praesto esse auxilio suo tum ordinis naturalis tum ordinis supernaturalis, utpote fontem totius bonita-

catorem ad eum dirigeret, sicut misit Petrum ad Cornelium. Opp. tom. viii, part. ii, edit. Rom. 1370.

tis, qui copias suas in omnes effundit (1). Quare, si quis primis gratis se fidelem exhibeat, *removens prohibens*, ut ipse loquitur, seu tollens impedimentum ad ulteriora subsidiora, sponte sua Deus haec ipsa concedit per media sive interna sive externa, quandoque etiam extraordinaria, ut eum lucrificat. Deus enim homines condidit ad salutem, non ut eos perdat; cum non lactetur in perditione vivorum (2), ac vita sit in voluntate ejus (3).

Ad 4, *Conc.* axioma in sensu exponendo, et *neg. cons.* Aliud enim est dicere: *Facienti quod in se est, Deus non denegat gratiam*, aliud vero: *Facienti quod in se est, Deus dat gratiam*. Haec duo permisceri nequeunt, cum valde inter se distent. Si enim opera naturalia cujuscumque meriti vim in se includerent, Deus gratiam omnino concederet, ac propterea aliter effatum illud enunciaretur, ita ut talis foret ejus vis ac significatio: *Facienti quod in se est, Deus dat gratiam*; et sic sensum semipelagianum includere posset. Cum vero dicitur, *Deus non denegat gratiam*, hoc ipso innuitur, non ex debito aliquo, aut merito, quod supponatur in eo, qui facit quod in se est, aut ex aliqua positiva dispositione, Deum moveri ad conferendam gratiam; sed ex solo suo moto, ut ita dicam, ac liberali sua largitate, prout mentem exposuimus Angelici praceptoris. Neque id statim quidem, sed quandocumque ei visum fuerit, citius aut serius, aut etiam in extrema vitae periodo; indefinite proinde dicitur *non denegat* (4), quovis id demum tempore contingat.

Ex qua hujus axiomatis explanatione etiam illud consequitur, scilicet parum referre sive de viribus naturae sive de viribus gratiae intelligatur. Qui enim

(1) Hoc ostendemus, cura sermo erit de distributione gratiae.

(2) Sap. 1, 15.

(3) Ps. xxix, 6.

(4) Cfr. Suarez, in Tract. de divina grat. part. ii, lib. iv, cap. 13, ubi cum fuse perpenderit germanum hujus axiomatis sensum, demum, n. 44, in compendium redigens ea, quae late in toto capite exposuerat, concludit: *Ostendimus, excitantem gratiam necessariam ad salutem generali lege omnibus esse per Christum oblatam, et promissam, non absolute, sed sub aliqua conditione ab ipso homine pendente. Haec autem conditio non est meritum aliquod vel dispositio proportionata supernaturali gratiae; ergo tantum esse potest conditio non ponendi obicem. Patet consequenter, quia nulla alia potest cogitari, quia licet interdum bona aliqua actio sit necessaria, cum illa per se nihil ad gratiam conducat, solum potest esse necessaria, ut obicem peccati impediatur, vel potest esse utilis, ut praeva dispositiones et vitia, quae hominem ad opera gratiae ineptiorem reddunt, impediatur. Confirmatur, quia, si aliquis adultus omnino caret hac gratia excitante interna, id non est primario ex parte Dei, quia ipse maxime cupit illam omnibus conferre; ergo est ex parte hominis. Causa autem ex parte hominis esse non potest, quod illam non mereatur, vel ad illam se moraliter non praeparet, cum id facere non possit ante primum auxilium; ergo solum esse potest causa, quia ponit aliquod impedimentum gratiae Dei; ergo e contrario conditio in dicta lege inclusa solum est, ut homo non ponat obicem gratiae Dei. Denique haec conditio est justissima, et non repugnat dignitati vel liberalitati gratiae Dei; ergo ita est intelligenda.*

diversimode ipsum interpretantur, verbis potius quam re inter se dissidere videntur. Nam qui de viribus naturæ illud sumunt, non excludunt, ut vidimus, gratiam medicinalem, ad ardua ac difficiliora præcepta servanda, aut ad graves subinde incurrentes tentationes superandas necessariam, quæ ex Christi meritis datur (1). Eo autem sensu vocant vires naturæ, quatenus actiones ejusmodi gratiæ adjumento factæ non prætergrediuntur terminos moralis honestatis; et sic effugiunt difficultates, quæ in aliorum expositione urgentur. Qui vero de viribus gratiæ istud effatum sumunt, gratiæ nomine significant illas, ut Augustinus vocat, fidei conceptiones, quæ in infidelibus ipsis quandoque reperiuntur, et largo quodam sensu ad actus supernaturales infidelium disponunt ob subsequentes gratias, quas accipit (2).

Ad 5, *Dist.* In sensu modo exposito, *conc.*; in sensu semipelagianum, *neg.* Prolata enim hujus effati explanatio semipelagianum sensum excludit. Exinde etiam patet, nullam amplius adesse causam, cur inuratur hæc nota tot tantisque viris, qui per tot secula illud axioma de naturæ viribus exposuerunt (3). Hanc calumniam Novatores seculi XVI primum intenterunt in scholasticos, utpote nimis aperte ipsorum erroribus adversantes (4); postea ingeminarunt Jansenistæ eadem de causa; ac nimia forsitan levitate nonnulli scriptores catholici adoptarunt, non advertentes, se hac ratione Ecclesiæ obrectatoribus causam

(1) Certum est in præsentium rerum ordine quamlibet gratiam dari a Deo per Christi merita, qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus. Attamen accuratius Theologi distinguunt gratiam proprie dictam, quæ incipit a vocatione ad fidem, ab illa quæ tribuitur infidelibus negativis et est improprie dicta; solent cum SS. Augustino et Prospero priorem gratiam vocare *gratiam Christi*, aut *gratiam per Christum*, aut etiam *gratiam Salvatoris*; posteriorem autem, quæ datur infidelibus negativis, et incipit ab imperfectissima Dei cognitione, vocare solent peculiari nomine *gratiam Dei*. Cfr. doctus P. Steph. De Champs, S. J. *De hæresi Janseniana*, lib. III, disp. 8, cap. 42, n. 3 et seqq., vol. un. fol. edit. Paris. 1728, P. Soucier. Hæc autem distinctio præ oculis habenda est, eum lucem afferat ad controversias sequentes dirimendas.

(2) Hæc sunt S. Augustini verba ex lib. 1, *Ad Simplic.* quæst. II, n. 2: *Fiunt ergo inchoationes quædam fidei, conceptionibus similes; non tamen solum concipi, sed etiam nasci opus est, ut ad vitam perveniatur æternam.*

(3) Cfr. Lessius, *De gratia efficaci*, cap. 10, atque *Append. ad cap. 10*, ubi ostendit Scholasticos communiter, si unum aut alterum excipias, præfatum axioma per trecentum et amplius annos intellexisse de faciente quod in se est ex viribus naturæ, nempe eo sensu, qui a nobis expositus est. Sed. vid. præsertim Carol. Du Plessis d'Argentré, op. cit. in opusculo: *Observationes in testimonia Doctorum scholasticorum, qui a duodecimo seculo ineunte ad hanc usque ætatem de gratia pro conditione corruptæ naturæ disputarunt*, art. 1, § 15 et seqq., ubi accurate in mentem Scholasticorum inquirunt circa istud axioma, eosque vindicat a Novatorum calumniis de pelagianismo aut semipelagianismo.

(4) Hos recensitos vide apud Vasquez, loc. cit. disp. xci, cap. 10.

præbere eam objurgandi, quod passa sit impune ac publice in scholis tradi per tantum temporis spatium doctrinam hæreticam, neque pro sapientia et auctoritate, qua pollet, unquam in eam adverterit, ut decuisset; *obscuratas* proinde nonnullas in Ecclesia veritates esse, donec ejus vigilantiam hæretici excitaverint. Quæ omnia absurda sunt, atque a veritate et pio Catholicorum sensu aliena. Quod si nonnulli scholastici ulterius, quam par erat, progressi sunt, nec verba omnia ad amissimam temperarunt, exigui numero hi sunt (1), nec confundendi cum multitudine eorum, qui præfatum axioma sensu exposito acceperunt, ac proinde nunquam docuerunt, homines per opera moralis honestatis Deum sibi conciliare ad gratiam tribuendam, intuitu alicujus meriti etiam de congruo, quod talibus operibus inesset, prout Semipelagiani docebant.

CAPUT IV.

DE NATURA AC DIVISIONE GRATIÆ ACTUALIS IN ORDINE AD COOPERATIONEM LIBERI ARBITRII.

In salebrosam hic incidimus quæstionem, quæ non solum Catholicos a Novatoribus ac Jansenistis dividit, sed magnam præterea et acerbam in scholis excitavit contentionem.

Duo sunt, quæ difficultatem ingerunt, infallibilis nempe vis et efficacia gratiæ ac libertas sub ejusdem efficacis gratiæ motione. Ambo hi articuli, ut dicturi sumus, ad fidem spectant; conatus propterea theologorum eo tendunt, ut ambos adstruant ac simul amico fœdere componant. Dum in id incumbunt, alii videntur nimis solliciti de gratiæ virtute extollenda cum detrimento humanæ libertatis; alii vero, dum volunt humanæ libertati prospicere, videntur id præstare cum gratiæ virtutis et efficacis jactura. Hinc diuturnæ querelæ, quibus altera schola alteram exagitabat. Nos in pacis viam, quam nobis constitimus, insistentes, expositis ac profligatis Novatorum ac Jansenistarum erroribus, qui germanæ catholicæ doctrinæ adversantur, diversa scholarum placita, prout ab ipsorum patrocinatoribus propugnantur aut impugnantur, afferemus, uniuscujusque judicio relinquentes, ut illud quisque systema eligat, quod viderit melius scopum attingere, ac solvere difficultates, quæ ab ejusdem gratiæ adversariis proponi solent. Neque enim nunc tempus rixandi est, sed potius jungendi vires animosque ad teterrimos propulsandos impetus, quibus Dei et Ecclesiæ hostes

(1) Calvinus, *Instit.* lib. II, cap. 3, § 10, scribit: *Qua gratia non quolibet promiscue dignatur Dominus, quemadmodum vulgo jactatur illud, nisi fallor, Occidentum, eam nemini denegare facienti quod in se est. Et ibid. § 15 indiscriminatim Pelagianos vocat Catholicos omnes, qui suo dogmati repugnant. Wegscheider, op. cit. § 149: *Placita Semipelagianorum*, inquit, *qui initia emendationis e viribus animo humano insitis, progressum vero e gratiæ divinæ auxiliis repetere maluerunt, haud paucis per multa secula probata fuerunt. Sæpe præterea meminit semipelagianismi Scholasticorum.**

religionem aggrediuntur, quo optimis quibuscumque nihil antiquius esse debet.

Ut igitur propositum assequamur, animadvertendum est, 1° præsentem controversiam de gratia præveniente agitari; 2° hanc gratiam spectari posse aut in genere aut in specie, seu, vel in se et natura sua, vel in suis effectibus. Gratia præveniens in genere, prout modo in scholis accipitur, consistit, ut superius diximus, in illustratione mentis, ac in impulsu seu motu voluntatis, ac demum in auxilio ac robore addito hominis infirmitati; quæ omnia sunt essentialiter supernaturalia. Omnis itaque gratia *illuminat, movet et auxiliatur*; itaque in his homo semper passive se habet.

In hoc propterea sensu omnis gratia est semper *efficax ab intrinseco*, ut præfertur, talis vero efficacia, quæ præscindit a futuro hominis consensu, in scholis *efficacia virtutis* nuncupatur. Hac porro homo instructus potest vel bonum agere, vel a malo declinare; contra vero hæc destitutus nulla ratione valet ad bonum salutare assurgere, neque, si gravibus appetitur tentationibus, a malo abstinere aut bonum naturalis ordinis præstare, si arduum ac difficile sit, prout ostendimus.

Sed præter hanc efficaciam virtutis alia efficacia admittitur, quæ *connexio* dicta est, ac respicit futurum hominis consensum. Hinc, si adsit hæc efficacia connexionis, gratia dicitur *efficax*; sin vero hæc efficacia connexionis desit, ita ut non habeatur consensus, gratia dicitur *sufficiens*. Atque exinde profluit celeberrima illa in scholis distinctio gratiæ in *efficacem et sufficientem*.

Si excipias Pelagianos, Socinianos ac Rationalistas, quos superius refutavimus, nemo est qui non agnoscat hanc connexionis efficaciam, cujus indicia sunt bona hominum opera, nec nulla viget in hac parte controversia. Ast ejusmodi connexio inter gratiam et consensum in quoniam consistit?

Juxta Lutheranos et Calvinistas sita est in physica quadam vi necessitatem inferente, cui humana voluntas refragari non possit.

Juxta Jansenianos in cœlesti quadam consistit delectatione voluntatem physice prædeterminante ac necessario eam ad consensum trahente, utpote quæ sit intensior opposita concupiscentiæ delectatione et illius relative per gradus victrix.

Juxta Thomistas repeti talis connexio debet ex physica prædeterminatione ad actum salutarem.

Juxta Augustinianenses, saltem in præsentium hominis lapsu statu, in delectatione cœlesti, quæ sit gradibus superior oppositæ effræni concupiscentiæ, reponenda est.

Hi omnes proinde efficaciam gratiæ repetunt ab ipsa natura et essentia gratiæ, quæ secum includit actum, ad quem movet; vocantque propterea gratiam efficacem *a se et ab intrinseco*, cum hoc tamen discrimine, quod Novatores ac Jansenistæ doceant, gratiam actum includere, seu ad eum movere ac

PERRONE. I.

prædeterminare *necessario*, ceteri autem id *libere* gratiam efficere contendunt.

Congruistæ, respicientes essentialem hanc gratiæ connexionem cum actu seu effectu, confugiunt ad præscientiam divinam atque ad efficaciam gratiæ, seu potius connexionem gratiæ ipsius cum hominis consensu repetunt tum ex vi gratiæ, tum ex præscientia Dei, qui eam certo cognoscat, quid futurum sit, si talis gratia daretur, et decreverit aliquem convertere, eam gratiam confert, cui prævidet certo hominem esse consensurum. Hanc idcirco gratiam vocant efficacem *ab extrinseco*, ex præviso nempe libero hominis consensu.

Quod vero spectat ad gratiam *sufficientem*, ea est cui homo resistit, seu cui non consentit; nonnulli eam vocant *inefficacem*, non *inefficacia virtutis*, sed respectu consensus, quem reipsa ab homine non obtinet.

Calvinus post Lutherum nullam gratiam mere sufficientem admisit.

Jansenius fidissimus eorum discipulus gratiam vere ac mere sufficientem nunquam pariter agnovit, nec nisi verbo tenus ab iis differt.

Ex scholasticis Thomistæ et Augustinianenses inefficaciam gratiæ sufficientis repetunt ab ipsa natura seu essentia gratiæ, quæ dat quidem *posse*, sed non dat *agere*, seu *possibilitatem* tantum confert, non autem *actum*.

In sententia Congruistarum ejusmodi inefficacia a solo pendet voluntatis arbitrio.

Nostri muneris proinde est, primo hominis libertatem sub gratiæ motione tueri adversus Novatores ac Jansenistas; deinde tentamina exponere, quibus theologo, juxta uniuscujusque scholæ placita, gratiæ efficaciam cum libertate conciliare admissi sunt; tertio denique gratiæ sufficientis existentiam vindicare. Hæc autem tribus peculiaribus articulis præstabimus.

ARTICULUS I. — De gratiæ efficaci.

Novatorum doctrina circa naturam gratiæ, quæ hominem necessario impellat et adigat ad operandum, connectitur cum ipsorum theoria de primi parentis statu ac sequenti lapsu, quam supra exposuimus. Cum enim homo per peccatum in ipsorum hypothese omnem actionem seu, ut vocant, *activitatem* voluntatis amisit ac ipsam *potentiam* ad volendum in ordine potissimum ad justificationem, plane consequitur hominem ad instar machinæ aut lapidis per moveri a Deo debere. Hoc principium, quod sub alio verborum apparatu sibi Jansenistæ usurparunt, eos pariter adduxit in eandem consecutionem. Inde enim Jansenius theoriam suam de systemate delectationis relative per gradus victricis, quo homo lapsus necessario ab alterutra delectatione, cœlesti aut terrena, ageretur, mutuatus est. Aut enim homo omni destitutus intrinseca ac propria voluntatis actione dominio subest victricis concupiscentiæ, et necessario in malum ac peccatum fertur; aut subest domi-

(Quarante-deux.)